

Akademik Sosyal Arařtırmalar Dergisi
The Journal of Academic Social Science
Yıl: 1, Sayı: 1, Aralık 2013, s. 155-167

Fahrettin KORKMAZ¹
Birsen BAĞÇECİ²
Nafiye Nur MEŞE³
Serkan ÜNSAL⁴

TÜRKİYE’NİN ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROBLEMİ
(1923-1954 Yıllar Arası)

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de öğretmen yetiştirme sürecinde karşılaşılan problemleri kesitsel olarak (1923-1954) incelemektir. Bir ülkenin kalkınmasında öğretmenlerin rolü yadsınamaz derecede önemli olduğu düşünölmektedir. Gelecek nesillerin yetişmesinde en önemli paya sahip olan öğretmenlerin özellikle öğretmenlik mesleğine başlamadan önce almış oldukları eğitimin niteliği gelecek nesillerin inşası sürecini doğrudan etkilemektedir. Bundan dolayı öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce aldıkları eğitim daha fazla önem kazanmaktadır. Türkiye’nin öğretmen yetiştirme problemi özellikle Cumhuriyet döneminden 1954 yılına kadar ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve bu sancılı süreç detaylı bir şekilde aktarılmaya çalışılmıştır. Bu dönem içerisinde öğretmen yetiştirme problemini aşmaya yönelik çok farklı denemeler ve bu denemelerin sonuçları bu çalışmada ortaya konulmuştur. Söz konusu denemeler bazı zaman çok kısa süreli bazı zamanda uzun soluklu olmuştur. Özellikle Cumhuriyet döneminden 1950’li yıllara kadar yaşanan deneyim şunu göstermektedir ki öğretmen yetiştirme politikası kısa süreli siyasi çekişmelerden uzak tutulmalı ve hükümet programlarından ziyade bir devlet politikası haline getirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen, Öğretmen Yetiştirme Problemi, Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme, Köy Enstitüleri, Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme.

THE PROBLEM OF TEACHER TRAINING IN TURKEY
(from 1923 to 1954)

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the problems encountered in the process of teacher training in Turkey (1923–1954). It is a cross-sectional study. The role of the teachers for the development of a country can not be denied. Teachers have very important roles for the next generations. Therefore, the quality of the education the teachers have in

¹ Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Doktora Öğrencisi, korkmaz2725@gmail.com

² Yrd., Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Öğretim Üyesi, bagceci@gantep.edu.tr

³ Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Doktora Öğrencisi, nurmese@yahoo.com

⁴ Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Doktora Öğrencisi, serkan_unsal1979@hotmail.com

pre-service process directly affects the education process of the next generation. This increases the importance of pre-service teachers' training. In this study, the problems in teacher training between the years of 1923 and 1954 is examined and tried to be reflected in detail. Very different trials and the results of these trials held during this painful period are tried to be examined in the study. The trials were either short or long period. The experience from the Republican period to 1950s show that teacher training politics should be kept away from short-term political struggles and become a state policy.

Key Words: Teacher, Teacher Training Problems, Teacher Training in Turkey, Village Institutes, the Republican Era Teacher Training.

GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte dünyadaki neredeyse tüm ülkeler her alanda baş döndürücü hızla bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu değişim sürecinde bilgi hızlı bir şekilde katlanarak devam etmekte bugün güncel olan bir konu çok kısa bir süre içerisinde yerini bir başka bir bilgiye bırakmaktadır. Özellikle bilgi çağı olarak isimlendirilen çağımızda dünyanın en ücra yerinde üretilen bilgi çok kısa süre içerisinde hızla tüm dünyaya dağılmaktadır.

Bilgi çağındaki bu değişimler tüm ülkelerin eğitim sistemini etkilemiş ve ülkeler eğitim alanında zorunlu olarak bir takım değişikliklere gitmek zorunda kalmışlardır. Ülkelerin eğitim felsefeleri; ideal birey tanımları değişmiştir. Önceden herhangi bir alanda ortaya konan bilgileri öğrenciye kazandırmak temel amaç iken; artık günümüzde bu amaç bilgiyi kazanmanın ötesinde elde edilen bilgilerin öğrenciler tarafından eleştiri süzgecinden geçirilerek yeni bilgilerin üretilmesinde ham veriler olarak değerlendirilmektedir. Yani amaç sadece bilgiye ulaşmak değil; yeni bilgilerin üretilmesinde bir araç olarak görülmeye başlanmıştır.

Her toplum hiç şüphesiz kendi bireylerini belirli bir amaç doğrultusunda ve belirli bir bilgi birikimine getirmek için çaba sarf eder. Çünkü toplumun devamı ancak bireylerin belirli bir ortak amaç etrafında birleşmesine bağlıdır. İşte eğitim tam bu noktada ortaya çıkar. Toplumun bireylerinde bulunması gereken özellikleri öğretmenin rehberliğinde eğitim yoluyla yeni yetişen nesle kazandırma sürecinde en önemli faktörlerden biri de öğretmenlerdir. Bu aşamada yeni nesli eğitecek kişilerin yani öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olması gerekir. Çünkü eğitimin kalitesi öğretmenin kalitesine denktir diyebiliriz. Kavcar (2002)'a göre İyi eğitimi iyi öğretmenler; nitelikli öğretimi de nitelikli öğretmenler yapar. Bir okul içindeki öğretmenler kadar iyidir. Öğretmen yetiştirirken aynı zamanda yetiştirilen öğretmenlerin bu bilgi ve birikimlerini gelecek nesillere kazandıracaklarını göz önünde bulundurduğumuzda aynı zamanda gelecek nesilleri de inşa ettiğin düşünülmektedir. İşte bu noktada öğretmenin niteliği, yeterliliği, bilgi donanımı v.b özellikler büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada Cumhuriyet döneminden 1954 yılları arasında öğretmen yetiştirmenin geçirmiş olduğu sancılı süreç üzerinde durulacaktır.

CUMHURİYET DÖNEMİ

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte Milli Mücadele döneminde elde edilen başarıların siyasal, kültürel ve ekonomik başarıların halk tarafından tam olarak benimsenmesine ve kökleşmesi gerekmektedir. Halkın bu değişimi tam olarak kabullenmesi içselleşmesi ise etkili şekilde eğitim yoluyla olacağı ve öğretmenlere ciddi görevler düştüğü aşikardır. Bundan dolayı Cumhuriyet döneminde özellikle öğretmen yetiştirmeye ayrı bir önem verildiğini söyleyebiliriz (Akyüz, 1978). Kalkınmak için nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, maddi ve

manevi ideallerin tüm topluma yayılması ve benimsetilmesi öğretmenlere yani onların gerçekleştireceği eğitime bağlıdır(Aydın,2007).Cumhuriyetin kuruluş aşamasında öğretmenlerin yüklenmesi gereken misyonu Yıldız (2007) şu şekilde belirtmektedir: Atatürk, vatanın ve milletin gerçek kurtuluşunu eğitimden ve bu eğitimi verecek öğretmenlerden beklenmiştir. “En önemli ve büyük görevimiz Milli Eğitim işlerinde mutlaka başarılı olmaktır. Bir milletin gerçek kurtuluşu ancak bu yolla olur.” diyerek, toplumun gerçek başarısının ancak eğitimle gerçekleşebileceğine ve bunun sonucu olarak da yeni Türk insanının niteliklerinin artmasında ve çağdaşlaşmasında eğitimin rolüne dikkat çekmiştir. Sakarya Savaşı’nın en zor koşullarında bile, 1921 yılının Temmuz ayında cepheden Ankara’ya dönerek I. Eğitim Kongresi’ni toplamıştır. Türk öğretmen temsilcilerini bir araya getirerek o güne kadar izlenen geleneksel eğitim yöntemlerinin ülkenin geri kalmasında önemli bir etken olduğunu ve bundan böyle Türk ulusunun gelişimini sağlayacak milli eğitim politikaları ve programları geliştirmek gereğini vurgulamıştır (Akyüz, 2006).

Atatürk büyük zaferi kutlamak için 1922 yılının Ekim ayında İstanbul’dan Bursa’ya gelen öğretmenlere: “Ordularımızın kazandığı zafer, sizin ve sizin ordularınızın zaferi için yalnız ortam hazırladı. Gerçek zaferi siz kazanacak, siz yaşatacaksınız ve mutlaka başarıya ulaşacaksınız. Ben ve arkadaşlarım sarsılmaz inançla, sizi izleyeceğiz ve sizin karşılaşacağınız engelleri ortadan kaldıracamız” diyerek öğretmenin yeni Türkiye Cumhuriyeti’ndeki önemli rolünü vurgulamıştır. Yine Lozan Antlaşmasının imzalandığı günlerde savaş sonrası amacı Atatürk şu şekilde ifade ediyordu: “ Arkadaşlar! Bundan sonra pek mühim zaferlere kavuşacağız. Fakat bu zaferler süngü zaferleri değil, iktisat ilim ve irfan olacaktır. Ordumuzun şimdiye kadar kazandığı zaferler, memleketimizi gerçek kurtuluşa kavuşturmuş sayılmaz. Bu zaferler ancak gelecek zaferlerimiz için değerli bir zemin hazırlamıştır. Askeri zaferlerimizle mağrur olmayalım. Yeni ilim ve iktisat zaferlerine hazırlanalım.” (Binbaşoğlu,1995)

Cumhuriyet döneminde özellikle ilköğretime yönelik sınıf öğretmeni yetiştirme üzerinde durulmuştur. Çünkü halkın çoğu henüz okuma yazma bilmiyordu. Halkın okuma yazma oranı % 10 bile değildi (Akyüz, 2006). Bu durumda öncelikli olarak yapılması gereken öğretmenler yetiştirerek okuma yazma oranını arttırmaktı. Bu durum ise öğretmen yetiştirme problemini ortaya çıkardı. Cumhuriyetin ilk yılında, öğretmen okulu sayısı hızla artarak 20’ye ulaşmıştır. Dursunoğlu (2003)’na göre Cumhuriyet döneminin başında 1.081’i kadın 9.021 ise erkek olmak üzere toplam 1012 öğretmen vardı. Problem burada belirtilen öğretmen sayısının hem azlığı hem de söz konusu öğretmenlerin öğretmenliğin gerektirdiği niteliklerden çok uzak olmasıydı. Öğretmenlerin sadece 2.734’ü öğretmenlik eğitimi almıştı. Geri kalanlardan bazıları sadece ilkokul mezunu(1357); bazıları medreseden ayrılmış(711); bazıları iyi bir eğitim görmemiş(152) ve maalesef hiçbir öğretmenlik yeterliliği olmayan (2.107) kişiden oluşuyordu.

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti savaş meydanlarında göstermiş olduğu başarılarının belki de daha zorunu eğitim dünyasında da göstermesi gerekiyordu. Ülke düşmanlardan temizlenmişti ama şimdi daha büyük bir savaş cehaletle savaş başlamıştı. Bunun için ise halkın öncelikle okuma-yazma öğrenmesi gerekiyordu. Tüm bu zorluklara bir de nüfusun çoğunun köyde olması(yaklaşık %75)’i eklenince durum daha zorlaşmaktaydı. (Tangülü ve ark.2010)

Cumhuriyet döneminde 1924 yılında eğitim konusunda T.B.M.M tarafından iki önemli kanun çıkartılmıştır. Bunlardan birincisi Tevhid-i Tedrisat Kanunu ikincisi ise Teşkilat-ı Esasiye

Kanunudur. İlköğretim çağındaki tüm çocukların ilköğretim olanaklarından yararlanabilmesi için gerekli önlemlerin alınması devletin sorumluluğu altına girmiştir (Küçükahmet,1993). İlköğretimin tüm çocuklar için zorunlu-ücretsiz hale getirilmesi yeni kurulan ve ciddi anlamda öğretmen eksikliği bulunan devleti kapsamlı bir şekilde radikal tedbirler almaya yönlendirmiş bunun sonucu olarak eğitimde bu ihtiyaca cevap verecek nitelikte ve nicelikte öğretmen yetiştirme problemi ortaya çıkmıştır.

Cumhuriyet döneminde ilkokul öğretmen ihtiyacı 1924 yılında ilk muallim mektebi,1926 yılında ilkokul öğretmenliği kursları,1927 yılında köy muallim mektepleri,1935 yılında ilk öğretmen okulu,1940 yılında köy enstitüleri gibi farklı isimler altında açılmıştır (Binbaşıoğlu, 2010).

İlk öğretmen okulları

İlk öğretmen okulu batıya uyum sağlamak amacıyla 1848'de tanzimatla başlamıştır. Bu tarihten önce sistemli bir öğretmen okulu olmadığı söylenebilir. Batıya uygun eğitim yapmak amacıyla sadece erkeklerin alındığı “darulmuallimin” adındaki okula 1869 tarihinde sadece kızların alındığı “darulmuallimat” adında bir öğretmen okulu açılmış ve bu her iki öğretmen okulu 1924 yılına kadar devam etmiştir. Öztürk (1996)'a göre Cumhuriyetle birlikte 1924 yılından itibaren darulmualliminlerin adı Erkek muallimin Mektebi; darulmuallimatların adı ise Kız Muallimin Mektebi olarak değiştirilmiştir. Önceden ilkokul üzerine 4 yıl olan öğrenim süresi 5 yıla çıkartılmış ve eğitim programları yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu okullara girebilmek için ya ilk okul mezunu ya da ortaokul mezunu olmak gerekiyordu. Ataunal(1997)'a göre söz konusu uygulama 1932'den sonra ilk öğretmen okulu orta okuldan sonra 3 yıl eğitim veren meslek okulu haline getirilmiştir.

1926 yılında Maarif Teşkilatına Dair kanunla birlikte ilkokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla ikiye ayrılmıştır: İlk Muallim mektebi ve Köy Muallim Mektebi (Öztürk,1996).Bu okullardan İlk muallim mektebi daha çok kasabalarda ve kentlerdeki okullara öğretmen yetiştirmeyi amaçlarken; köy muallim mektebindekilerse adından da anlaşılacağı üzere köylerde görev yapmak üzere yetiştirilmekteydi. Özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında 14 milyonluk nüfusun yaklaşık olarak % 75-80'inin köyde yaşadığı düşünülürse böyle bir uygulama kaçınılmaz olarak görülmüştür. 1927 sayımına göre 16.200.694 olan ülke nüfusunun 12.400.952'si (%75'ten çoğu) köylerde yaşamakta, bu nüfusun da ancak % 6'sı okuma-yazma bilmekte idi. Bu gerçeğin ortaya çıkmasından sonra köye öğretmen yetiştirme işine ayrı bir önem verilmeye başlanmıştır.(Aydın, R; Şahin, H ve Topal, T; 2008)

Türk eğitiminde köy ve şehre ayrı öğretmen yetiştirme düşüncesi, 1868'de İstanbul'da açılan İlköğretmen Okullarından mezun olan öğretmenlerin köylere gitmek istememesi ve gidenlerin de köy hayatına intibak edememesi ve başarısız olması sonucu ortaya atılmıştır. (Tangülü, Z Karadeniz, O ve Ateş; 2010) Köylerde eğitim verecek öğretmenin şehirden ayrı olarak yetiştirilmesi Cumhuriyet döneminde de sorun olmaya devam etmiştir.1927-1928 eğitim-öğretim yılında Kayseri'de ve Denizli'de olmak üzere 2 köy öğretmen okulu açıldı. Köy okulları o zaman Türkiye'nin eğitim sistemini incelenmesi üzerine ülkemize davet edilen A.B.D'li Eğitim Bilimci John Dewey tarafından da olumlu karşılanmıştır. Ancak söz konusu okullar 1932-33 yıllarında kapatıldı. Öztürk (1996) kapatılma nedenlerinin Öğretmen ve araç

gereç yokluğu, devlet tarafından yeterince desteklenmediği, ikili bir eğitim sisteminin demokrasiye aykırı olduğu, köy ve şehir çocuklarının öğretiminde ayrı ayrı yöntemin olmadığı ve öğretmen okullarının yeniden yapılandırılarak köy öğretmen ihtiyacının ortadan kalkacağı gerekçesiyle köy okullarının kapatıldığını ifade etmiştir.

Eğitmen kursları

Nüfusunun $\frac{3}{4}$ ‘ü köyde yaşayan bir devlet için burada yaşayan halkın eğitilmesi olmazsa olmaz bir zorunluluk olarak görülmekteydi. Köy Muallim Mektebinin kapatılmasından sonra hemen girişimlerde bulunuldu. Eğer kentlerde yetişen öğretmenler köylere gitmek istemiyorsa, köyde çalışacak elemanlar köylerden alınıp, onları köyün gereksinimleri doğrultusunda yetiştirip, kendi köyelerine göndererek sorunlar önemli oranda azaltılabilir düşüncesi gelişmeye başladı. Köyde eğitim verecek kişilerin mümkün olduğunca köyde /köye yakın yerlerde yaşayanlardan seçilmeliydi. Ancak bu şekilde köylüye istenilen düzeyde yardımcı olabilir ya da onun karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilirdi. Ortaya öyle bir çözüm konmalıydı ki hem devlet bütçesine ciddi bir ek yük getirmemeli hem de kısa süre içerisinde hemen geri dönüt alınabilecek nitelikte olmalıydı. İşte tam bu noktada Atatürk tarafından Milli eğitim Bakanı ARIKAN’a ordu içerisinde yetişen çavuşlardan kısa süreli kurslarla eğitmen olarak yetiştirilmesi önerisi geldi. (Özdemir, 2007)

1935 yılında Milli Eğitim Bakanlığına atanan Saffet ARIKAN’ın ilk işi ilköğretim genel müdürlüğüne İ.Hakkı TONGUÇ’u getirmek oldu. “Bakan Arıkan, 1936 tarihinde TBMM’de köylerdeki eğitimin boyutlarını açıkladıktan sonra; “Ankara köylerinde yapılan gözlemlerden elde edilen bilgilere göre, orduda çavuş ve onbaşılık yapan bazı gençlerin köyelerine döndükten sonra kendi kendilerine öğretmenlik yaptıklarını gördüklerini, bu tür elemanlardan yedi-sekiz aylık kurslarla küçük köyler için geçici öğretmen yetiştirilebileceğini” ifade etmiştir. Bakan bu eğitmenleri nasıl yetiştireceklerini görevlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Bunların(onbaşı ve çavuşlar) nitelikçe en iyilerini toplayıp Tarım Bakanlığıyla işbirliği yaparak yedi-sekiz aylık kurslardan geçireceğiz. Bunlara verilecek görev; köylüye okuma-yazma, faize kadar basit hesap öğretmek. Türk tarih ve coğrafyası hakkında kısa öz fakat kalıcı bilgi vermek, aynı zamanda hayat bilgisi ve ziraat bilgilerini uygulamalı olarak öğretmektir.” Eğitmenlik sürecini nasıl denetleyeceklerini ise: 8–10 köy için bir gezici başöğretmen tayin edeceğiz. Bu zat köylerde oturan eğitmenleri, öğretmenlerin çalışmalarını kontrol edecek, hem de onların veremeyeceği dersleri oradaki öğrencilere ve halka anlatacaktır. (Altunya, 1990) .

1937 yılında İzmir Kızılçullu’da diğeri ise Eskişehir-Çifteler’de iki öğretmen okulu açıldı (Öztürk,2005). Bu köy öğretmen okulları önce küçük köylerin üç sınıflı okulları için sekiz ayda eğitmen yetiştirme denemesi, sonra da büyük köyler için öğretmen yetiştirme denemesi yapılmış, iyi sonuç alınmıştır. Eğitmen denemesi Atatürk’ün görüşlerinden de esin alınarak, askerliğini çavuş olarak yapan köylülerden seçilen adayları yetiştirerek ülke gerçekleri doğrultusunda yapılan özgün bir uygulamadır. Dört yıllık denemeden iyi sonuç alınca yeni açılacak Köy Enstitüleri, bu denemeden alınan sonuçlar üstüne temellenecektir. (Türkoğlu,2007) İkinci kez açılan Köy Öğretmen Okulundan beklentiler gerçekliğin çok ötesindeydi.

Milli Eğitim Bakanı ARIKAN, Köy Okullarından mezun olan öğretmenlerin sadece öğretmen olarak yetişmeyeceğini, başarılı olanların devlet liselerinde üniversiteye hazırlanacağını, hattâ Sorbon'a bile gidebileceklerini söylüyordu. (Ergün, 2006) Daha sonraki süreçte Edirne-Lüleburgaz-Kepirtepe (1938) ve Kastamonu-Gölköy (1939)'de iki köy öğretmen okulu daha açılmış olup toplam 4 köy öğretmen okulu 1940'da çıkartılan kanunla Köy enstitüsüne dönüştürülmüştür.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE ORTAOKUL ÖĞRETMEN YETİŞTİRME

Cumhuriyet döneminde özellikle halkın çok büyük bir oranının köylerde oturması ve okuma yazma bilmemesi öncelikle öğretmen yetiştirme noktasında dikkatlerin ilk öğretmen okullarına çevrilmesine neden olmuştur. Devlet enerjinin büyük kısmını ilköğretime harcamıştır. Küçüköğlü (2004)'e göre cumhuriyetin ilk yıllarında doğrudan ortaokula öğretmen yetiştiren bir kurum söz konusu değildir. Cumhuriyet öncesi dönemden devralınan yüksek öğretmen okulları ve üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olanların hem lise hem de ortaokullarda görev yaptıklarını ifade etmiştir. Bu nedenle 1920'li yıllarda ortaokul öğretmeni yetiştirme ihtiyacına cevap vermek için kurulan ilk eğitim enstitüsü olan "Gazi Eğitim Enstitüsü" 1926-1927 öğretim yılında ortaokullara Türkçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla Konya'da "Orta Muallim Mektebi" adıyla kurulmuş (2 yıllık) ve daha sonra Ankara'ya nakledilerek yeni bölümler eklenmiştir. Akyüz (2008)'e göre 1927 yılında eğitime başlayan söz konusu okulda sadece Türkçe bölümü vardı ve bu bölümün 16 öğrencisi mevcuttu. Ankara'ya taşındıktan sonra okulun kapasitesi 45 kişiye çıkartıldı.

Kavcar (2002)'a göre Cumhuriyet döneminde ortaokul ve liseye yönelik olarak öğretmen yetiştiren 3 kaynaktan söz eder:

Eğitim Enstitüleri

Cumhuriyet döneminden ortaokul dal öğretmeni yetiştirilmesinde en büyük görevin eğitim enstitülerine düştüğü görülmektedir. Bu kurumdan yetişenlerin lise ve dengi okullarda da dal (alan) dersleri verdiğini biliyoruz. Eğitim enstitüleri denince en başta Gazi Eğitim Enstitüsü gelir. Eğitim enstitüsü tipi bir Öğretmen okulunun kaynağı, Türkçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1926-1927 öğretim yılında Konya'da açılan "Orta Muallim Mektebi" olmuştur. Bir yıl sonra Pedagoji bölümü de eklenerek Ankara'ya nakledilen bu okulun Türkçe Bölümü, Haziran 1928'de ilk mezunlarını verdi. Daha sonra yeni bölümler de eklenir. 1929-1930 öğretim yılında bugünkü Gazi Eğitim Fakültesi binasına taşınmış ve "Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü" adını almıştır. Bu köklü kurum, ortaokul ve liselere on binlerce dal öğretmeni yetiştirmekle kalmamış, yeni bir eğitim-öğretim alanının ülke çapında yayılmasına ve benimsenmesine hizmet etmiş, yeni açılan eğitim enstitülerine de program ve öğretmen bakımından kaynaklık etmiştir.1940'larda çeşitli dallarda kendini gösteren ortaokul öğretmen açığını kapatmak amacıyla, öğretmen yetiştiren kurumların sayısını artırmaya karar verilir ve bu karar gereğince Balıkesir, İstanbul, İzmir gibi başka illerde de yeni eğitim enstitüleri açılır (Akyüz,2008).

Yüksek öğretmen Okulu

Cumhuriyet döneminde ortaöğretim öğretmenlerinin, özellikle lise ve dengi okulların öğretmenlerinin yetiştirilmesinde önemli hizmeti olan kurumlardan biri de yüksek öğretmen

okullarıdır. Cumhuriyetin ilk yıllarında karşılaşılan başlıca sorunlardan biri, istenilen sayıda ve nitelikte lise öğretmeninin bulunmayışı idi. Bu nedenle 1924’te İstanbul’da “Yüksek Muallim Mektebi” adı verilen okul gelişir. Yüksek öğretmen okulu, üniversite öğrencilerinden bir kısmını sınavla alıyor, devlet hesabına okutuyordu. Öğrenciler, özel alanlarıyla ilgili dersleri Edebiyat ve Fen fakültelerinde görüyorlar, ayrıca okulda pedagojik formasyon sağlayan bir takım dersler de alıyorlardı. Önce yalnız erkek öğrencilerin kabul edildiği bu Okula 1940’tan sonra kız öğrenci de alınmaya başlandı. Ancak bu köklü kurum, lise öğretmeni ihtiyacını karşılamaya yetmiyordu.

Üniversiteler

Ortaöğretim okullarına dal öğretmeni yetiştiren kaynaklar arasında üniversitelerin de önemli bir yeri vardır. Cumhuriyetin ilk yıllarından bu yana İstanbul Üniversitesi Edebiyat ve Fen Fakülteleri, 1936’dan beri Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ile 1943’ten beri Fen Fakültesi de lise ve dengi okullara binlerce dal öğretmeni yetiştirmiştir. Buralarda okuyan öğrenciler, geniş ve ayrıntılı branş öğrenimi yapıyor, çok düzenli olmamakla birlikte bazı pedagoji dersleri de alıyorlardı. Bu fakültelere, 1955’ten sonra sayısı giderek artan diğer üniversitelerin edebiyat, fen ve fen-edebiyat fakülteleri de eklendi.

Osmanlı döneminde orta öğretim seviyesindeki okulların öğretmen ihtiyacı Darulmuallimin-i Aliye adında bir okul mevcuttu. Bu okul cumhuriyetin kuruluşu döneminde Darülfünun’a bağlıydı. Bu okulda yetişen kişiler derslerinin tümünü Darülfunundan alıyor ve öğretmenlik meslek derslerine yönelik herhangi bir ders almadan mezun oluyorlardı. Milli eğitim Bakanlığı 1924 yılında sözkonusu okulu Darülfunundan ayırarak bakanlığa bağlamış ve 1924-1925 öğretim yılında adını Yüksek Muallim Mektebi olarak daha sonra ise Yüksek öğretmen okulu olarak değiştirmiştir. Söz konusu okul her ne kadar Darülfunundan koparılıp bakanlığa bağlanmışsa da öğrenciler yine alan derslerini ilgili fakültelerden almaları sağlanmıştır. Öğrenciler alan derslerini Darülfununun ilgili fakültelerinden alırken meslek derslerini ise yüksek öğretmen okullarından almaktaydı. İstanbul’da bulunan Yüksek öğretmen okuluna ilaveten Ankara’da 1959;İzmir’de 1954 yılında 2 tane daha öğretmen okulu açılmış olup bu üç okul 1978 yılına kadar devam etmiştir.

Cumhuriyet döneminde ilk kez ortaokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla 1926 yılında bir okul açılmış bu okul 1927 yılında Ankaraya taşınarak adı Gazi Orta Muallim mektebi ve Terbiye enstitüsü olmuştur.1978 yılına kadar çalışmalarını devam ettirmiştir. (Duman,1991)

1938-1954 YILLARI ARASINDA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME:

Atatürk dönemi boyunca eğitimin yaygınlaştırılması ve köylere götürülmesi hep problem olmuştu. Bu problemin çözümüne yönelik ilk öğretmen okullarının açılıp kapanması sonra tekrar açılması, eğitim kursları düzenleyerek 8 aylık eğitim yetiştirilmesi gibi uygulamalar ağırlıklı olarak nüfusun yaklaşık %75’i köyde yaşayan halkın eğitim sorununa çözüm üretmekti.Atatürk’ün vefatından sonra devletin başına geçen İnönü döneminde de köylere eğitimin nasıl götürüleceği ve eğitimin yaygınlaştırılması problemine çözüm üretmek amaçlandı.

Köy Enstitüleri

Atatürk döneminde açılan Köy öğretmen okulları ve eğitim kurslarındaki çalışmalardan alınan başarılı sonuçlardan sonra 17 Nisan 1940 tarihinde yürürlüğe giren 3803 sayılı “Köy Enstitüleri Kanunu” ile köy öğretmen okullarının adları "Köy Enstitüsü" olarak değiştirildi. Köy Okullarındaki 3 yıl olan eğitim süresi 5 yıla çıkarıldı.

Köy enstitülerinin kuruluş amacı olarak sadece okuma yazma ya da basit hesaplamalar değil; bunların yanı sıra köylüyü cumhuriyetin değerleri, demokrasi, tarım, bulaşıcı hastalıklar, çağdaş üretim yöntemleri v.b alanlarda değiştirip dönüştürmek amaçlanmıştır. Altunya (2002) enstitülerin görevi sadece köy öğretmeni yetiştirmekle sınırlı olmayıp, öğretmenle birlikte sağlık görevlileri, teknisyenler gibi meslek elemanları yetiştirmek olduğunu söyler. Yine aynı konuyla ilgili Celep (2004) öğrenciler yalnızca öğretmen olarak yetişmiyor, toplumun bütün gereksinimlerini karşılayacak ve köyde devleti temsil edecek kişiler olarak da yetiştiriliyordu. Oğuzkan (1997) 'a göre gerektiğinde bu öğretim kurumlarında köy sağlık memuru ve köy ebesi gibi diğer meslek dallarında da eleman yetiştirilebilecekti Yine Gök(1999)'e göre Köy enstitülerinin amaçladığı ideal insan tipinin insanı tüm özellikleriyle bir bütün olarak geliştirme fikrinin yattığını ifade eder.

Köy enstitülerinin açılış gerekçelerine bakıldığında temelde 4 nokta ön plana çıkmaktadır: Bunlar; Nüfusun $\frac{3}{4}$ köyde yaşaması, Öğretmen olarak yetiştirilen kişilerin ya köye gitmek istememeleri ya da köye uyum sağlayamamaları; köylünün hemen her alanda bilinçlendirilmeye ihtiyaç duyulması, son olarak da devlete çok fazla ek bütçe getirmeden köylüyü eğitime sorununa çözüm getirmek.

“İş içinde, işle birlikte, yaparak yaşayarak öğrenme” köy enstitülerinin temel yaklaşımını oluşturur. Eğitim hakkının yaygınlaştırılması, okul yönetimine demokratik katılım, bilimsellik ve laik düşünce, ileri teknolojinin kırsal alana sokulması, evrensel ve ulusal kültürü geliştirme, insan kişiliğinin bütün olarak geliştirilmesi, köylüyü eğitime, Köy Enstitülerinde uygulanan eğitimin temel dayanaklarını oluşturur (Gök,1999)

Köy enstitülerinin kuruluşunda Atatürk, Saffet ARIKAN, Hasan Ali YÜCEL, John DEWEY gibi yerli ve yabancı bir çok kişinin görüşlerinin etkili olduğu söylenebilir; ancak burada işin mutfağındaki isim köy enstitüsünün hem fikir babası hem de uygulayıcı kendisi de bir köylü çocuğu olan İsmail Hakkı TONGUÇ(1897-1960) tur. Tonguç'un köylünün eğitim sorunu ve kurtuluşuna yönelik çözümünü Aysal (2005) şu şekilde özetlemektedir: "Köy meselesi bazılarının zannettikleri gibi mihaniki(mekanik) surette köy kalkınması değil, manalı ve şuurulu bir şekilde köyün içten canlandırılmasıdır. Köy insanı öylesine canlandırılmalı ve şuurlandırılmalı ki, onu hiçbir kuvvet yalnız kendi hesabına ve insafsızca istismar etmesin. Ona esir ve uşak muamelesi yapamasın. Köylüler şuuruz ve bedava çalışan birer iş hayvanı haline gelmesinler. Onlar da her vatandaş gibi, her zaman haklarına kavuşabilsinler. Köy meselesi, köyde eğitim problemleri de içinde olmak üzere bu demektir.”

İsmail Hakkı TONGUÇ'un bilgi kaynağı, hareket noktası İsviçreli Pestalozzi (1746-1827) ve Amerikalı John Dewey'dir. Tonguç'u etkileyen bu iki düşünürün kısaca düşünce yapılarını incelemenin köy enstitüsünün hangi düşünce ikliminden esinlenerek ortaya çıktığını anlamada bize katkı sağlayacağını düşünüyorum. Pestalozzi'nin ilk ve büyük özelliği J.J. Rousseau'cu olmasıdır. Ona göre, çocuk tohum gibidir; önce yeşerir; sonra gövde olur; sonra

dal, yan dallar; sonra tomurcuk yaprak olur; sonra çiçek açar; yemiş olur; yemişler olgunlaşır. Dewey'in eğitim görüşünün özeti şudur: Dewey'e göre, okul, kendi kendini yöneten gerçek bir toplum olmalıdır; beceriklilik bilgiden önce gelmelidir; en yararlı olan en gerçek sayılmalıdır; okul küçük bir toplum olmalıdır. (Kaygısız,1997) İşte bu düşünce arka planıyla birlikte 1939 yılındaki birinci Milli Eğitim Şurasında köy enstitülerinin kurulmasına karar verilmiş,1940 yılında köy enstitüleri yasası çıkarılarak köy enstitüleri açılmıştır. (Şimşek,2010)Söz konusu yasadan sonra Köy Enstitülerinin sayısı başlangıçta 14 iken sekiz yıl içinde bunların sayısı hızlı bir şekilde artarak 21'e ulaştı. Başlangıçta 24 olarak düşünülen köy enstitüsü sayısı siyasi gelişmelerden dolayı 21'de kalmıştır. Kurulan bu okullar şunlardır:

Eskişehir-Çifteler (1937),İzmir-Kızılçullu (1937), Edirne-Kepirtepe (1938), Kastamonu-Gölköy (1938);1940'da kurulanlar Adana-Düziçi, Antalya-Aksu, Malatya-Akçadağ, Isparta-Gönen, Adapazarı-Arifiye, Balıkesir-Savaştepe, Trabzon-Beşikdüzü, Kayseri-Pazarören, Kars-Cilavuz, Samsun-Ladik, daha sonra Ankara-Hasanoğlu, Konya-İvriz, Diyarbakır-Dicle, Erzurum-Pulur,Sivas-Yıldızeli, Aydın-Ortaklar ve son olarak Van-Erciş'tir (Boybeyi,2007).

Köy Enstitü Kanunu'na göre; Köy Enstitülerine alınacak öğrenciler köy ilkokullarını bitiren köylü çocukları arasından seçilecekti. Seçilecek çocukların "sağlıklı ve yetenekli" olması gerekiyordu. Yasanın üçüncü maddesinde yer alan ilgili hüküm çok netti: "Enstitülere tam devreli köy ilkokullarını bitirmiş sağlıklı ve istidatlı köylü çocukları seçilerek alınırlar". Enstitüde beş yıllık eğitimi tamamlayan mezunlar köylerde 20 yıl süreyle öğretmenlik yapacaklardı. Köylerde 20 yıllık mecburi hizmeti tamamlamaktan kaçınanlar bir daha devlet memuru olamayacaklar ve tazminat ödeyeceklerdi. Enstitüler, köy kalkınmasının merkezi olacak ve iş okulu esasına göre çalışacak, eğitim ile üretimi birleştireceklerdi. Mezunlar hem teknisyen, hem öğretmen olacaklardı. Kanuna göre köyün okul binasının ve öğretmen evlerinin inşaatı ve bakımı köylüler tarafından yapılacaktı. 18 ile 50 yaş arası her köylü yılda 20 gün Enstitü' nün yapım, bakım ve onarım işlerinde çalışmakla yükümlüydü (Kaplan 2002).

Köy enstitülerinden bu kadar büyük beklentiler içine girilmesine rağmen ilk açıldığı yıllarda bir programının olmaması ve genel müdürlükten gelen talimatlar doğrultusunda hareket edilmesi ise düşündürücüdür. Oğuzkan(1990) bu durumu şöyle özetlemektedir: Genelgede, 29 Ekim 1940 tarihine kadar birinci sınıf öğrencilerine verilecek eğitim ve yaptırılacak işler ayrıntılı biçimde (21 madde) açıklanıyordu. Genelgede öğrencilere "enstitü birinci sınıf tahsili verilmiş olacağı" belirtiliyor ve yaptırılacak işler arasında şunlar sayılıyordu: enstitü arazisinin ağaçlandırılması, bataklık yerlerin kurutulması, yol yapımı, işlenmemiş toprakların verimli hale getirilmesi, imar işlerine girişilmesi. Her fırsattan yararlanarak öğrencilere hayvanların, bitkilerin, onlara zarar veren türlü hastalık ve etkenlerden korunması önlemlerinin öğretilmesi de isteniyordu. Genelgede kazandırılması gerekli görülen beceri ve alışkanlıklar arasında bisiklet ve motorsiklet kullanma; yüzmeye, ata binme, dağa tırmanma, sandal, yelken, motorlu deniz araçları kullanma; mandolin, ağız armoniği, flüt gibi bir müzik aletini çalma; yerel oyunlardan başlayarak ulusal oyunları oynama; radyo ve gramofondan müzik parçaları dinleme. Köy Enstitüleri ilk yıllarında söz konusu genelgede ve daha sonra yayımlanan genelgeler doğrultusunda eğitim ve öğretim çalışmalarını yürütmeye çalışmışlardır. Bütün enstitülerde uygulanacak bir program hazırlanıncaya kadar her enstitüde yapılacak eğitim ve öğretim çalışmalarının planlanması ve yürütülmesi o enstitünün yönetim ve öğretim kadrosuna

bırakılmıştır. Yalnız, enstitülerden her on beş günde bir genel çalışmaları üzerinde Bakanlığa bilgi vermeleri istenmiştir.

Köy Enstitüleri için hazırlanan birinci öğretim program 4 Mayıs 1943 tarihini taşımaktadır. Bu öğretim programında enstitülerde okutulacak dersler üç grupta toplanmıştır: (1) Kültür dersleri: Türkçe, Matematik, Müzik, Yabancı Dil, Askerlik, Tabiat ve Okul Sağlık Bilgisi, öğretmenlik Bilgisi Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri.

(2) Ziraat dersleri: Tarla Ziraatı; Bahçe Ziraatı, Sanayi Bitkileri Ziraatı ve Zirai Sanatlar, Zootekni, Kümes Hayvancılığı, Arıcılık ve ipek Böcekçiliği, Balıkçılık ve Mahsulleri.

(3) Teknik dersler: Demircilik ve Nalbantlık, Dülgerlik ve Marangozluk, yapıcılık, köy ev ve el Sanatları, Makine ve Motor Kullanma. Kız öğrencilere köy ev ve el Sanatları, Makine ve Motor Kullanma derslerine devam etmeleri şart koşuluyordu. Enstitülerde ikinci sınıftan başlayarak teknik dersler erkek öğrenciler için daha özele indirgeniyordu. Örneğin Demircilik ve Nalbantlık, (a) Sıcak ve Soğuk Demircilik, (b) Nalbantlık, (c) Motorculuk olmak üzere üç dala ayrılıyordu. kız öğrenciler için yine ikinci sınıftan başlayarak üçer dersten oluşan kümeler halinde devam ediyordu. Örneğin, Dikiş - Biçki dersinin (a) Dikiş, (b) Örgü ve (C) Ziraat sanatları biçiminde bölünmesi gibi. Türk(1999) eğitim-öğretim sürecinde kız ve erkeklere yönelik yapılan işlerle ilgili erkek öğrenciler için eğitim tarihi, eğitim metotları ve örnek öğretmenlik uygulaması kurs çalışmaları, zirai alanda uygulamalar, marangozluk, demir işleri ve inşaat dersleri verilmekteydi. Kız öğrencileri için müfredatta ziraat, ev ekonomisi, çocuk bakımı ve dikiş dersleri bulunduğunu ifade etmiştir.

Derslerin dağılımları ise 114 haftası "kültür dersleri"ne, 58 haftası "ziraat dersleri ve Çalışmaları"na, 58 haftası "teknik dersler ve çalışmalara" ayrılır hükmü yer almıştır.

Dört yıl kadar sonra 10 Eylül 1947 tarihi ikinci program yayımlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığına Hasan Ali Yücel yerine Reşat Şemsettin Sırer getirilmiş ikinci programın hazırlanışında ilk bakışta önceki programın temel amaç ve ilkelerine bağlı kalındığı söylenebilir. Hatta, bu programın önceki programa göre oldukça geliştirilmiş olduğu bile ileri sürülebilir. Bununla birlikte, bu ikinci programda bazı derslerin adları değiştirilmiş, bazı derslerin haftalık saat sayılarında azaltma veya arttırmalar yapılmış, eski derslerden bazıları çıkarılmış ve yeni bazı dersler eklenmiş, konuların seçiminde ve sıralanışında yeni düzenlemelere gidilmiştir. İlk programda var olan esneklik oldukça sınırlandırılmış ve tüm enstitülerde aynı programın uygulanmasına-bazı yerel farklılıklar göz ardı edilmeden-önem verilmiş, İngilizce seçmeli ders haline getirilmiştir. (Oğuzkan,1990). Bu dönemdeki en önemli değişiklik programdan ziyade genel müdürlük kadrosunda yaşanmış ve Milli Eğitim Bakanı SİRER tarafından Tonguç'un görevine de son verilmiştir.

Demokrat parti tarafından 1954 yılı 6234 sayılı kanunla şehir ilk öğretmen okullarıyla köy enstitüleri birleştirilerek köy Enstitülerinde öğretim çalışmaları 1953-54 ders yılından itibaren de bir başka programa, "Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri Programı" adını taşıyan bir programa göre düzenlenmiş tek tip öğretmen okulu haline getirilmiş ve yürütülmüştür. Böylece enstitülerde kuruldukları tarihten kapanma tarihleri arasında toplamda üç öğretim program uygulanmış bulunmaktadır.

Özetle Köy Enstitüleri uygulamaları açıldığı tarihe kadar var olan uygulamalardan farklı ve orijinal bir yeri olduğu söylenebilir. Kapanmasında köy-kent ayrımı yapılması, belli bir ideolojinin yuvası olduğu iddiası, kız-erkek karma ve yatılı eğitim yapıyor olması v.b onlarca neden sayılabilir. Ancak maalesef tüm eleştirilerin temelinde ağırlıklı olarak siyasi ideolojik bir temelin olduğu aşikar olup;okulların revize edilmesinden ziyade kapatılma yoluna gidilmesi düşündürücüdür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bir ülkenin kalkınmasında öğretmenlerin rolü yadsınamaz derecede önemli olduğu düşünülmektedir. Gelecek nesillerin yetişmesinde en önemli paya sahip olan öğretmenlerin özellikle hizmet öncesinde almış oldukları eğitimin niteliği gelecek nesilleri doğrudan etkilemektedir. Bundan dolayı öğretmen yetiştirme kısa süreli planlamalardan ziyade uzun süreli planlamalar çerçevesinde değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Özellikle Cumhuriyet döneminden 1950’li yıllara kadar yaşanan deneyim şunu göstermektedir ki öğretmen yetiştirme politikası kısa süreli siyasi çekişmelerden uzak tutulmalı ve hükümet programlarından ziyade bir devlet politikası haline getirilmelidir.

Özellikle Cumhuriyetin kuruluş döneminde devamlı deneme-yanılma yoluyla alınan yolun maalesef günümüzde de tekrar edilmesi acı bir gerçek olarak önümüzde duruyor. Öğretmen yetiştirme sürecindeki asıl sıkıntı elde edilen kazanımların korunarak eksikliklerin giderilmesi yerine her defasında yeni başlangıçlara gidilmesidir. Bu paralelde eğitim sistemimizin ülkemizin de gerçeklerine uygun olarak net bir felsefi temele dayandırılması zorunluluk gibi görünmektedir. Aksi takdirde her defasında sil baştan yeniden başlama bedelinin geçmiş tecrübelerle de sabit olarak ağır olduğu tüm çıplaklığıyla karşımızda durmaktadır.

Öğretmen yetiştirme sürecinde bazı zaman çok kısa sürede yetiştirilen öğretmenlerin var olan zamanın eğitim öğretim ihtiyacını karşılamaya yönelik olması sonraki süreçte öğretmenlerin kendilerini geliştirmeye yönelik bir sistemin işletilmediği görülmektedir. Hizmet içi eğitim programlarının 1923-1954 yılları arasında yüksek köy enstitülerindeki cılız birkaç uygulamayı saymazsak olmadığı görülmektedir.

Köy-kent arasındaki ayrımın ve bu duruma yönelik farklı öğretmen yetiştirme stratejilerinin uygulanması orijinal bir yaklaşım olarak görülmektedir. Günümüzde bile birçok yoksunluktan dolayı öğretmen adaylarının mümkün olduğu kadar şehir merkezlerini seçmek istemeleri 1923-1954 yılları arasındaki eğitim politikasının ileri görüşlülüğü göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2006) Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000 – M.S. 2006, Pegama Yayıncılık, Ankara.
- Akyüz, Y. (1978), Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri (1848–1940). Doğan Basımevi, Ankara.
- Akyüz, Y. (2008) Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000 – M.S. 2008, Pegem akademi Yayıncılık, Ankara.
- Altunya, N. (1990) “Köy Enstitülerinin Tarihçesi”, Kuruluşunun 50. Yılında Köy Enstitüleri, Eğit-Der Yayınları, Ankara

- Altunya, N. (2002) "Köy Enstitüleri" Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Yıl: 3, No. 26. Ankara
- Ataunal, A. (1997) Türkiye’de İlkokul Öğretmeni Yetiştirme Sorunu, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Aydın, R; Şahin, H ve Toplal, T (2008) Türkiye’de İlköğretime Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Nitelik Arayışları TSA / Yıl: 12, S: 2, Ağustos
- Aydın, R. (2007), “Türkiye’de Eğitimle İlgili Yapılan Bilimsel Toplantılarda ve Millî Eğitim Şûralarında Ele Alınan Öğretmen Sorunları ile Millî Eğitim Bakanlığı’nın Politika ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi (1980–2004)”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara.
- Binbaşıoğlu, C. (1995) Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Boybeyi, S. (2007) Eğitimde Reform ve Finans Sorunu Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Bir Aydınlanma
- Celep, C. (2004) Meslek Olarak Öğretmenlik, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Duman, T. (1991). Türkiye’de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Dursunoğlu, H. (2003) “Cumhuriyet Döneminde İlköğretime Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi”, Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 160.
- Doğramacı, İ. (1985) "Atatürk ve Eğitim", Atatürk Araştırmaları Merkezi Dergisi, C. I, No 3, s. 656.
- Ergün, M. (2006) Atatürk Döneminden Günümüze Cumhuriyetin Eğitim Felsefesi ve Uygulamaları Sempozyumu “Atatürk Döneminde Öğretmen Yetiştirme”, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gök, F. (1999) 75 Yılda Eğitim, Kolektif Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kavcar, C. (2002) Cumhuriyet Döneminde Dal öğretmeni Yetiştirme, Ankara Üniversitesi eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Yıl: 2002 cilt: 35 sayı: 1-2
- Kaygısız, İ. (1997) Eğitim felsefesi ve Türk eğitim sisteminin felsefi temelleri, Eğitim ve Yaşam Dergisi, Kış-97
- Küçükahmet, L. (1993). Öğretmen Yetiştirme Programları ve Uygulamaları. Ankara.
- Küçüköğlü, A. (2004) Türkiyenin Öğretmen Yetiştirme Serüveninde Eğitim Enstitüleri Ve Bir Model Olarak Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya
- Oğuzkan, F. (1990) Kuruluşunun 50. Yılında Köy Enstitüleri. Eğit-Der yay. Ankara
- Özdemir, T. (2007) Eğitimde Reform ve Finans Sorunu Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Köy Enstitüleri Gerçeği. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta. 2007

TÜRKİYE’NİN ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROBLEMİ
(1923-1954 Yıllar Arası)

- Öztürk, C. (1996) Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Öztürk, C. (2005) Türkiye’de Düünden Bugüne Öğretmen Yetiştiren Kurumlar, MEB Yayınları, İstanbul.
- Şimşek, H. (2010).Osmanlıdan Cumhuriyete Sınıf Öğretmenlerinin Değişen Nitelikleri. 9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu (20- 22 Mayıs 2010), Elazığ
- Tangülü, Z; Karadeniz, O ve Ateş, S (2010) “Cumhuriyetten Günümüze İlköğretime Öğretmen yetiştirme”, 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu.Mayıs 2010. Elazığ
- Türkoğlu, P. (1980) Eğitimde Reform ve Finans Sorunu Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Köy enstitülerinin Dünya Eğitimine Getirdiği Yeni Katkılar. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta. 2007
- Yıldız, G. (2007) Eğitimde Reform ve Finans Sorunu Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve İstihdam Durumu. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta. 2007